

НИКОЛАЙ РАЙНОВ НЕБЛАГОДАРНОСТ

chitanka.info

Един беден човек отишъл на риба.

Цял ден се мъчил и нищо не уловил. Десетки пъти хвърлял мрежата в реката, а все празна я изваждал. Най-сетне, съсипан от мъка, решил да се върне. Тъкмо мислел това, ето че минал един пътник. Той се приближил до него и му рекъл:

— Добър ден, побратиме!

— Добър ден!

— Какво правиш? Улови ли риба?

— Не питай, брате! Цял ден се мъчих и нищо не улових...

— Хвърли — рекъл му пътникът — веднъж на мое щастие. Искам да видя какво ще се улови. За хвърлянето ще ти дам някоя пара.

— Добре — рекъл рибарят.

Събрал мрежата, изправил се до брега на реката и хвърлил. Като почнал да тегли, вижда — тежи. „Цял ден се мъчих — рекъл, — нищо не улових. А сега, за твое щастие, пълна мрежа!“ Криво му станало, но нямало какво да прави. Изтеглил мрежата и още по-мъчно му станало, когато видял, че в нея имало делва, похлупена отгоре. „Пълна ще да е с жълтици“ — помислил си рибарят. Пътникът дал на бедняка обещаните пари и взел делвата; рибарят прибрал парите и си отишъл.

Поел пътникът радостен делвата и тръгнал да си ходи. В един дол намислил да я отхлупи. Щом дигнал похлупката, една страшна змия се намотала на врата му.

— Ще те изям! — рекла му тя.

— Какво зло ти сторих — рекъл ѝ човекът, — та искаш да ме изядеш?

— Ако ти не си ми сторил нищо — отвърнала змията, — брат ти ми е сторил зло. Оня, който ме затвори тука, беше човек като тебе. Ако не мога да отмъстя на него, тебе ще изям!

Уплашил се човекът. Хрумнало му нещо на ум и казал на змията:

— Не е право; аз ти сторих добро, извадих те от делвата — значи, спасих ти живота, а ти искаш да ме изядеш!... Ако мислиш, че е справедливо, изяж ме, готов съм...

— Аз ти казах — отговорила змията, — справедливо е! Човек искаше да ме умори от глад, човек сега ще изям. Аз се заклех да изям онзи, който ме извади.

— Добре — казал човекът, — щом си се заклела да ме изядеш, ще ме изядеш, но преди това не бива ли да попитаме някого другиго?

— Бива — казала змията, — да попитаме: ще видиш, че имам право.

Тръгнали. Човекът взел делвата, а змията все висяла на врата му. Срещнали един стар кон, омършавял — само кости и кожа. Той пасял в една ливада. Приблизиха се до него и му рекли:

— Добър ден, Дорчо!

— Добър ден.

— Искаме да те попитаме нещо — рекла змията.

— Попитайте — казал конят.

И змията почнала да говори.

— Едно време — рекла тя — ме видя един човек, хвана ме и почна да ме мъчи. След това ме турна в тази делва и ме хвърли в реката, за да умра от глад. Аз стоях вътре, пъшках и проклинах. Заклех се да изям онзи, който ме извади. Но никой не дохождаше и аз вече се бях приготвила да умра. Тъкмо тогава нещо ме вдигна и почна да ме носи. Добих смелост и реших бездруго да изпълня клетвата си. И наистина, този човек отхлупи делвата и аз искам да го изям. Кажете сега, Дорчо, имам ли право, или не?

— Имаш пълно право, змийо, яж — човекът друго не заслужава!...

— Защо приказваш тъй — рекъл му човекът, — какво лошо съм ти сторил?

— Какво лошо ли? Слушай да ти кажа!

И конят почнал да разправя, като се допрял до едно дърво, защото краката вече го не държели.

— Родих се — казал — в едно село. Стопанинът беше добър, обичаше ме, но беше сиромаш. Като не намираше с какво да ме храни, продаде ме. Децата му плачеха и аз плачех, че ме дели от майка ми, ама нямаше какво да правя — заведе ме на пазар. Понеже бях гиздаво конче, купи ме един големец. Пораснах — станах добър и як кон. Докато бях млад и силен, хранеше ме; двама слуги ми слугуваха и ме гледаха. Когато пък ме яхнеш, за да отиде някъде, сърмено седло ми туряха и сребърна юзда на главата ми лъщеше. После, то се знае, поостарях. Тогава си купи друг кон, а мене остави. Както и да е, пак бях благодарен, нищо, че ме язدهа слугите. Не мина много време, ето че дойде един въглищар да ме гледа. Сетих се каква е работата. Поплаках малко и отидох в обора на въглищаря. Новият стопанин

почна всеки ден да ме товари и да ме води на пазар. Да беше товар като товар, както и да е — можеше да се търпи; ами той ме претоварваше и ме шибаше да вървя бърже. И на туй не роптаех, понеже беше сиромаш и от мене очакваше да си храни къщата. Веднъж — есен беше — отидохме на пазар. Претоварен, уморен, ненахранен, аз се спънах в един камък и паднах сред калта. Въглищарят се разсърди, наби ме. Едвам станах. Господарят ме продаде още същия ден на едни цигани. Какво съм теглил и какво съм прекарвал у тях, само аз си зная. Найсетне, както виждате, всички ме изпъдиха и на старини едвам намирам храна да живея. Кажете сега, право ли е това? На младост да им работиш, а на старост да те оставят да мреш от глад!... Яж, змийо, яж — човекът само това заслужава!

— Видя ли? — каза радостно змията на човека. — Хайде сега да питаме другого.

Пак тръгнаха. По пътя срещнали едно старо куче. То едва се влачело и се чудело къде да похапне нещо. Змията спряла и него. Разказала му мъките си като на коня и го попитала:

— Кажете сега, куче, имам ли право да изям човека, или не?

— Пълно право имаш, змийо — рекло й кучето, — яж, няма у човека справедливост!

— Защо приказваш тъй — рекъл му човекът. — Какво съм ти сторил?

— Какво ли? Слушай да ти кажа.

И кучето почнало да разказва.

— Родих се — рекло — в една богата къща. Живеех там при майка си и се радвах. Една господарка ме видя и ме хареса. „Какво хубаво кученце — рече. — Дайте ми го: добре ще го гледам!“ Отделиха ме от майка ми и ме дадоха. Господарката ме обичаше. По два-три пъти ме миеше на ден, галеше ме, все с мляко ме хранеше. Аз вървях след нея, галех се, лаех, пазех им къщата. После остарях. Тогава почнаха да ме пъдят и да ме не прибират вкъщи. Вляза ли, набиваха ме с едно дърво и ме изгонваха. Един път щяха замалко да ме пребият. Като видях, че там не може да се живее, реших да бягам — на друго място да си търся прехраната. Къде да отида? Три дни не бях хапнало. „Хайде — рекох, — да отида при месарите.“ Отидох и почнах да ближа кръв от земята. В това време нещо замахна и един нож — „цап“ в плещите ми! Примрях от болки. По-добре да бях умряло, но

останах да се мъча и да се влача по света. Сега кажи, право ли беше от страна на господарката да ме изпъжда? Докато бях младо, държеше ме и ме хранеше; щом остарях — вѐн, на улицата!... Яж, змийо! Няма у човека справедливост! Неблагодарен е той!

— Видя ли? — още по-зарядвана казала змията. — Искаш ли да питаме другиго?

— Още едного поне — казал човекът, като се чудел какво да стори.

Тръгнали пак. По пътя срещнали един стар вол. И него разпитали, и той дал право на змията. И той бил видял зло от хората, а не добро. И него били хранили, докато можел да им работи, а после се тъкмели да го заколят. И той казал на змията:

— Яж, змийо, яж — няма човекът благодарност.

— Е, сега вече ще те изям! — казала змията.

Но тъкмо рекла това, ето ти една лисица насреща.

— Поне лисицата да запитаме — замолил се човекът на змията.

— Та няма целия свят ще питаме? — озъбила се змията.

Лисицата чула препирнята и се приближила.

— Какво се карате? — полюбопитствала.

Змията почнала да ѝ разказва. В това време човекът тайно направил знак на лисицата, че ще ѝ подари десет тлъсти кокошки. Разтворил си пръстите и ѝ мигнал с око. Тя се сетила каква е работата и когато змията я запитала има ли право, или не, тя ѝ рекла:

— Как искаш да ти кажа, имаш ли право, или не? Ти си сграбчила човека за гушата и не го пускаш. Слез долу да поговорим, както му е редът, и тогава ще ти кажа!

Змията се излъгала и слязла.

— Разправи сега — казала ѝ лисицата — как беше работата.

Змията разправила отново всичко.

— Не ми се вярва да е било тъй — рекла лисицата. — Възможно ли е ти, такава голяма змия, да се побереш в толкова малка делва?

— Как да не е възможно — казала змията, — искаш ли да се пъхна, та да видиш?

— Добре — отговорила лисицата, — влез да видим дали ще се сместиш.

Змията се разсърдила и влязла право в делвата. Влязла, но главата си държела отвън.

— Виждаш ли — казала лисицата, — ако те побираше делвата, защо си не пъхнеш и главата вътре?

Змията си прибрала и главата. Тогава лисицата кимнала на човека и той изведнъж похлупил делвата.

— Иди сега — му казала лисицата — и я хвърли в реката. Друг път не ти трябва да хващаш змия.

— Благодаря — казал човекът. — Сбогом!

— Сбогом засега, но кокошките утре бездруго да донесеш тука.

— Добре, добре, ще ги донеса.

И човекът си отишъл вкъщи. Вечерта приготвил десет тлъсти кокошки и ги турил в един кош. Затворил ги добре и сложил коша настрана. Жената го видяла и му рекла:

— Какво правиш, мъжо?

Той ѝ разказал патилата, що претеглил със змията. Тя нищо не му отвърнала, но си помислила: „Ама глупав мъж имам, ха!“

Легнали си. На заранта жената станала рано, извадила кокошките и турила вътре кучето. Мъжът станал, непочинал още от вчерашните мъки, и дигнал коша. Отишъл на мястото, свирнал и лисицата веднага дошла. Отворила ония очи, разшавала оная опашка и се готвела да изплаши кокошките. Щом човекът отворил коша, отвътре изскочило кучето и завчас разкъсало лисицата.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.